

چهل گفتار پیرامون آب استان گلستان

سید محسن حسینی
(برساووش)

www.ketab.ir

سرشناسه	:	حسینی، سیدمحسن، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	:	چهل گفتار پیرامون آب استان گلستان/ سیدمحسن حسینی (برساووش).
مشخصات نشر	:	گلستان : انتشارات لغت، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۷۶ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۲۸۵۳۴-۱
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	آب، منابع -- ایران -- گلستان
موضوع	:	-- Golestan (Province) Water-supply -- Iran
موضوع	:	آب -- ایران -- حفاظت
موضوع	:	Water conservation -- Iran
موضوع	:	آب -- ایران -- گلستان -- استفاده مجدد
موضوع	:	(Water reuse-- Iran -- Golestan (Province
رده بندی کنگره	:	TD۳۰۰
رده بندی دیویی	:	۶۲۸/۱۰۹۵۰۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۱۶۶۲۱

گرگان - انتشارات لغت

عنوان کتاب : چهل گفتار پیرامون آب استان گلستان

مولف : سید محسن حسینی (برساووش)

سال چاپ : ۱۳۹۹

نوبت چاپ : اول

قیمت : ۲۰۵۰۰ تومان

شمارگان : ۱۰۰۰

لیتوگرافی: سروش

چاپ و صحافی: گرگان/چاپ افست غنچه/۰۱۷۳۲۲۵۴۸۸۸

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۸۵۳۴-۱

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مولف است.

فهرست

صفحه

عنوان

مقدمه

۱ ۱

فصل اول : عمومی

۵ ۵

۷ ۷ نگاه‌های نو به نقش باتوان خانه دار در صرفه جویی آب کشاورزی

۱۱ ۱۱ اهمیت تأسیس گنجینه آب در استان گلستان

۱۴ ۱۴ تناسب بین انرژی بومی مورد نیاز مردم و منابع آب در استان گلستان

۱۸ ۱۸ نگاهی به ظرفیت های گنجینگی آبی در استان گلستان

۲۳ ۲۳ علاءحفظانی بر اصلاح اراضی شیب دار استان گلستان

فصل دوم: کمیت منابع آب

۲۹ ۲۹

۳۱ ۳۱ برآوردی بر منابع آب تجدید پذیر استان گلستان

۳۵ ۳۵ آب مورد نیاز برای بخشهای مختلف مصرف در استان گلستان

۴۰ ۴۰ صرفه جویی در مصرف آب ، راه حلی ناگزیر برای استان گلستان

۴۱ ۴۱ بهره برداری همزمان و توانمند از آب ، راهکاری برای مقابله با کمبود آبی در استان گلستان

۴۴ ۴۴ استان گلستان ، نیازمند به بازچرخانی و مصرف دوباره و چندباره از آب

۴۸ ۴۸ بررسی انتقال آب از حوضه های مجاور، جهت جبران کمبود آب در استان گلستان

۵۱ ۵۱ تأملی بر افزایش سطح کشت زیتون در استان گلستان از منظر آب

۵۴ ۵۴ تحریک آبخوان‌ها ، بزرگ‌ترین آسیب رعایت نکردن آنگوی کشت در گلستان

۵۷ ۵۷ نقشه‌گذاری برنج در استان گلستان، الزامات و راهکارها

۶۰ ۶۰ نسبت توسعه کشت گلخانه‌ای با مصرف آب در استان گلستان

۶۴ ۶۴ نقش صنایع در صرفه جویی آب در استان گلستان

فصل سوم: کیفیت منابع آب

۶۹ ۶۹

۷۱ ۷۱ تأسیس منابع مستعد ایجاد آلودگی در منابع آب سطحی و تطبیق با جریانه لازم

۷۳ ۷۳ برنامه پایش نظام‌مند آلودگی منابع آب در استان گلستان

۷۶ ۷۶ کشاورزی ارگانیک و حفاظت از آب

۸۰ ۸۰ نگاهی به کیفیت آب سیل

فصل چهارم: مهندسی رودخانه ها ۸۵

مهندسی رودخانه ها، عملیاتی چند وجهی ۸۷

نقشه برداری و مطالعات بستر و حریم رودخانه ها، ۲ پیش شرط حفاظت رودخانه های گلستان. ۹۰

علامتگذاری حد بستر رودخانه ها، راهنمایی برای رعایت حد بستر و حریم ۹۴

گشت و بازرسی از رودخانه ها، ضرورتی دائمی برای استان سیل خیز گلستان ۹۶

لایروبی رودخانه ها در گلستان، کجا و چگونه؟ ۱۰۰

دیواره سازی و تثبیت بستر رودخانه ها، عملیات ضروری در استان گلستان ۱۰۴

آموزش همگانی، مولفه ای مغفول در امر مهندسی رودخانه ۱۰۸

فصل پنجم: مدیریت سیل ۱۱۳

برنامه جامع مدیریت سیل در استان گلستان ۱۱۵

اهمیت تاسیس مرکز مطالعات و تحقیقات سیل استان گلستان ۱۱۸

سی نکته موثر در تعدیل و کاهش تشدید جریان سیل در استان گلستان ۱۲۰

مقوله "مدیریت سیلاب شهری" در استان گلستان، ضرورتی پدیده، فوری و دقیق ۱۲۵

کاهش رواناب شهری، یک تیر و چند هدف ۱۲۹

فصل ششم: تاسیسات آبی ۱۳۳

سد سازی در استان گلستان، آری یا نه؟ ۱۳۵

بهره برداری از سدها، مدیریتی چند وجهی و به هم پیوسته ۱۳۸

حفر چاه، عملیاتی فنی بر مدار قانون ۱۴۱

لزوم طراحی و احداث «سامانه انتقال و توزیع آب صنایع» در استان گلستان ۱۴۴

نیروگاههای برقابی کوچک، ظرفیتی بزرگ و مغفول در استان گلستان ۱۴۷

فصل هفتم: دریای خزر و خلیج گرگان ۱۵۱

سواحل گلستان نیازمند رفع ابهامات قانونی ۱۵۳

آب های شور و لب شور، ظرفیتی بلااستفاده در استان گلستان ۱۵۸

وابستگی خلیج گرگان به رودخانه ها یا دریای خزر؟ ۱۶۲

منابع و مآخذ ۱۶۶

مقدمه

سخن گفتن در خصوص آب، این موجود پر رمز و راز که خداوند همه هستی را بر مبنای آن بنا نهاد توانی می‌خواهد فرای نیروی بشر.

تدبر در چرخه آب از تبخیر از سطح اقیانوسها، دریاها و خشکیها، تا نحوه صعودش در ارتفاعات مختلف جو زمین، تعاملش با دیگر اجزاء جوی و تشکیل انواع ابرهای بارور و نابارور، اشکال گوناگون بارش در امانهای مختلف و نحوه و شدتهای مختلف باریدن آن بر صفحات گوناگون کره زمین، از اقیانوسها، دراما گرفته تا کوهستانهای سر به فلک کشیده و دشتهای حاصلخیز و بیابانهای لم یزرع، از نحوه اثرات بارش بر سطوح سنگ و خاک، تا چگونگی جاری شدن بر سطوح شیبدار زمین و تجمع در آبراهه ها، کد و کارها، دریاها، سیلابها، رسوبگذاریها و نهایتاً آرام گرفتن این شر و شور کودکانه در کوهپایه ها، به بلوغ رسیدن در صب رودخانه ها و نهایتاً آرامشی پیرانه بافتن در دریاها، اقیانوسها، تالابها و آبخوانها با همه داملاش با آنچه در جو زمین است و آنچه در کره خاکی است از زنده تا غیرزنده عمری به درازای نوح در سواها و دانشی به وسعت همه دانشمندان آمده و نیامده.

آب تنها خود واجد پیچیدگی نیست، بلکه زمانی که به دست انسان، این خلیفه گماشته در کره زمین می افتد بر پیچیدگی های آن افزوده میشود.

تلفیق این دو پیچیدگی که گاه با هم همراهند و گاه هر یک در اندیشه نفوق بر دیگری ست، هزاران گونه عمل و میلیونها نوع عکس العمل را در پی دارد تا بنای آن میتوان گفت هیچ کنش و واکنش و هیچ تجربه ای در مبحث آب نیست که ربا دیگریمشابه باشد و هیچ رودخانه ای شبیه هم نیستند و رفتار هیچ رودخانه ای در امسال با دو سال قبل و بعد تشابهی ندارد.

پس چه باید کرد؟

تنها راه آن است که از یک سو با مطالعه رفتارهای آب و انسان، تعاملات آب با در سرنده ساده سازی تکان داد و روابطی برای آن بدست آورد و از سوی دیگر با قوانین و مقرراتی در پی همراستای نمودن عملکرد انسانها برآمد تا شاید بتوان در گوشه ای از این رمز و رازها تدبیر نمود.

آنچه صاحب این قلم را جرات بخشید که خود را کارشناس مسائل آب بخواند و صفحاتی را در مقوله آب در استان گلستان سیاه کند، این است که در ربع قرن تلاش در بخش آب استان و انجام کارهای کارشناسی و مدیریتی و مسئولیتهایی در بخش آب استانهای گلستان و مازندران از قبیل: معاون مدیرکل

و مدیر امور هماهنگی و تلفیق حفاظت، مطالعات و بهره برداری اداره کل امور آب گرگان و دشت، جانشین مدیرکل و مدیر امور بهره برداری و نظارت اداره کل آب استان گلستان، سرپرست امور آب غرب استان (علی آبادکول تا بندرگز)، مدیرعامل و عضو اصلی هیئت مدیره شرکت بهره برداری و توزیع آب استان گلستان و مشاور مدیرعامل شرکت آب منطقه ای مازندران و گلستان، و مسئولیتهای در شرکت آب منطقه ای گلستان مانند عضو اصلی هیئت مدیره، معاون حفاظت و بهره برداری، مشاور مدیرعامل، معاون برنامه ریزی و... و عضویت، دبیری و ریاست در بیش از ۸۰ کارگروه، شورا، کمیته و کمیسیون، از جمله کمیته های فراسازمانی مانند: کمیته مشترک آیین نامه اجرایی مصرف بهینه آب کشاورزی استان گلستان، کمیته مشترک طرح های کوچک تامین آب فیما بین آب، کشاورزی و جهاد سازندگی استان گلستان، کمیته عمران حاشیه استان، مرکز تشویق و حمایت از سرمایه گذاری وابسته به استانداری گلستان، گروه کاری بهره برداری استحصال بخشی آب و آبفا و آبفاار استان گلستان، کمیسیون آب و اقلیم وابسته به شورای پژوهش و فناوری استان گلستان، کمیته پیشگیری از سیل و نوسانات آب دریا و طغیان رودخانه های استان گلستان، گروه شناسایی و علامتگذاری ساد تنگه سیل و تجسس مناطق سیل زده سال ۱۳۸۰ استان گلستان، کارگروه سیل و طغیان رودخانه های استان گلستان، کارگروه تخصصی زلزله و لغزش لایه های زمین وابسته به ستاد حوادث استانداری گلستان، کارگروه سیل و مخاطرات دریایی، برق، آب و فاضلاب استان گلستان، و... و نیز کمیته های درون سازمانی مانند: کمیته مدیریت منابع آب، کمیته تحقیقات، کمیته رودخانه های مرزی و منابع آب مشترک، کمیته ایمنی و بهداشت سدها، کمیته محیط زیست و کیفیت آب، کمیته بحران، کمیته آمایش سرزمین، کمیته پدافند غیرعامل، کمیته منطقه ای تعرفه آب، کمیته مدیریت کم آبی، کمیته بهره وری، کمیته بررسی و پیگیری تشکیل شرکت بهره برداری و توزیع آب استان گلستان، کمیسیون ماده ۳ آیین نامه بستر و حریم رودخانه ها و انهار، کمیسیون سیل و سیلنگی به صدور پروانه های آب زیرزمینی، کمیسیون رسیدگی به صدور پروانه های مصرف بهینه آب سطحی، کمیسیون اصلاح پروانه های بهره برداری آب زیرزمینی، هیئت شناسایی، ایجاد، تداوم و افزایش منابع درآمدی، کمیته املاک و مستغلات، کارگروه استانی کمیته راهبری انتقال آب مازندران و گلستان، کمیته بررسی صلاحیت موسسه های حفاری تراکتوری، کمیته فنی بررسی و ارزیابی طرح های عمرانی، هیئت انتخاب مشاور طرح های مطالعاتی، کمیته فنی و بازرگانی طرح ها، هیئت انجام معاملات متوسط طرح های عمرانی، کمیسیون تحویل موقت و تحویل قطعی پروژه های عمرانی، و سایر موارد که موجب تطویل این نوشتار می شود. خود را صالح می داند که بخشهایی از تجربیات و دانسته های خود را بر قلم جاری کند شاید که مورد توجه کارشناسان و مدیران قرار گرفته و توشه راه جوانان علاقمند قرار گیرد.

این کتاب به هفت بخش شامل : مباحث عمومی، کمیت منابع آب، کیفیت منابع آب، مهندسی رودخانه ها، مدیریت سیل، تاسیسات آبی، دریای خزر و خلیج گرگان تقسیم شده و در هر کدام گفتارهایی گنجانده شده است. این گفتارها همگی در فاصله زمانی تابستان ۱۳۹۷ تا زمستان ۱۳۹۸ که فراغتی از امور اجرایی برایم دست داد با زبانی نسبتاً ساده و به دور از اصطلاحات خاص نگاشته شده تا برای همگان کاربرد داشته باشد و با لطف برخی دوستان در رسانه های گوناگون جهت اطلاع علاقمندان منتشر شد و چون شماره آنها به چهل رسید، جمعیتی از آنها در قالب این کتاب تقدیم حضور عموم می شود، هر چند نگارش این سلسله مطالب و انعکاس در رسانه های مختلف انشالله ادامه خواهد داشت.

در خاتمه از صمیم قلب تمایل دارم از همسر فرهیخته ام که همراهی صمیمانه ایشان توشه این راه پرفراز و نشیب بوده است و نیز فرزند صاحب قلم و قدرشناسم، همچنین کلیه همکاران عزیزم در بیست و پنج سال گذشته و نیز عزیزانی که در انعکاس این مطالب در رسانه های مختلف مرأیاری رساندند از جمله آقایان غلامرضا، علی، سیدحسین حسینی، مهدی کرمانی، علی اصغر تیموریان، احسان مکتبی، محمد چراغعلی، علی نصیری، سعید رستمی، رضا شاه حسینی، عبدالغفور توکلی و خانم ها زهرا خورشیدکلایی، سمانه تیمور، مریم قرآنی، عاطفه سیاه بالایی، محدثه اسدی نیا، محبوبه قربانی و سایر عزیزانی که در انعکاس مطالب در رسانه های مختلف بذل محبت کردند و دوستان عزیزی که در چاپ این کتاب مساعدت نمودند سپاسگزار، نا ایدم و برایشان از خداوند بزرگ پاداش شایسته مسئلت نمایم.

سیدحسین حسینی (برساووش)

کارشناس، ماساژ آب